

Askelmerkit Luovaan Varsinais-Suomeen 2025
Luova Varsinais-Suomi 2025, kulttuuristrategian päivityskooste
2021

Kuvitus Mika Lietzén

Varsinais-Suomen liitto
PL 273, 20101 Turku
kirjaamo@varsinais-suomi.fi
www.varsinais-suomi.fi

Mistä kulttuuristrategiassa on kyse?

Varsinais-Suomen kulttuuristrategia Luova Varsinais-Suomi 2025 valmistui vuonna 2015. Nimensä mukaisesti se tähtää ja on voimassa vuoteen 2025. Strategiaprosessin alullepavina voimina toimivat Varsinais-Suomen liiton kulttuuri-toimikunta ja Taiteen edistämiskeskuksen Lounais-Suomen toimipiste. Kulttuuristrategiaa valmisteltiin laajassa yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa ja sen kirjoittamisesta vastasi Varsinais-Suomen liitto. Kulttuuristrategia hyväksyttiin maakuntahallituksessa keväällä 2015, jolloin maakuntahallitus myös valtuutti kulttuuritoimikunnan päivittämään ja stilisoimaan asiakirjoja tarpeen mukaan.

Luova Varsinais-Suomi 2025 kulttuuristrategian kantava teema on kumppanuus, jonka tarkoituksena on toteuttaa uutta, innovatiivista ja avointa toimintakulttuuria. Strategia tähtää maakunnalliseen, monialaiseen, moniammatilliseen ja toimialarajat ylittävään yhteistyöhön. Se on ja sen on tarkoitus olla kaikkien maakunnan toimijoiden yhteinen strategia, jota hyödyntää toiminnassaan.

Kulttuuristrategian arvoina ja neljänä kärkenä ovat vastuullisuus, yhteistyötaidot, saavutettavuus ja resurssiviisaus. Niitä tarkastellaan neljän alavision kautta:

Vastuullisuus – Kulttuuri luo hyvinvointia läpi elämän
Yhteistyötaidot – Yhdessä kulttuuritekoja
Saavutettavuus – Kulttuuri kuuluu kaikille
Resurssiviisaus – Vauhtia luovan talouden kasvulle

Jokaiseen neljään teemakokonaisuuteen on linkitetty 6–8 toimenpidettä, jonka kautta teemaa edistetään.

[Kulttuuristrategia kokonaisuudessaan on luettavissa Varsinais-Suomen liiton internet-sivuilla \(avautuu selaimessa\).](#)

Päivitystyön prosessi

Keväällä 2020 Varsinais-Suomen kulttuuritoimikunta päätti strategiakauden ollessa puolivälissä tehdä kulttuuristrategiaan välikatsauksen, ikään kuin kevyen päivityksen ja siten tarkentaa kulttuuristrategian painopisteitä sen loppukaudeksi. Tarkoituksena ei ollut strategian uudelleen kirjoittaminen vaan ajankohtaisten teemojen ja kehittämisen painopisteiden nostaminen esiin. Päivitystyön yhteydessä alkupeiräiseen kulttuuristrategiatekstiin ei tehty muutoksia, eikä strategian toimenpidelistaa karsittu, vaan kaikki toimenpiteet säilyivät vuoteen 2025 asti. Sen sijaan keskiöön nostettiin kysymys siitä, mitä kulttuuristrategian sisältöjä erityisesti tulisi painottaa maakunnassa ja mihin keskittyä yhteistyössä kohti vuotta 2025, jotta kulttuuristrategian tavoitteet toteutuisivat mahdollisimman laajasti ja hyvin. Näiden askelmerk-

kien esiin nostamiseen haluttiin vahvasti osallistaa maakunnan taide-, kulttuuri- ja luovien alojen toimijat.

Aineistoa strategian nykytilasta ja ajatuksia sen tulevaisuudesta kerättiin maakunnan toimijoille suunnatulla laajalla verkkokyselyllä, joka toteutettiin loppuvuonna 2020. Vastauksia saatiin lähes 100 kpl. Yhteistä keskustelua ja strategista suunnittelua jatkettiin virtuaalisesti järjestetyssä Kulttuurifoorumissa maaliskuun lopulla 2021. Siellä käydyssä keskusteluissa esiin nousseet teemat ja syntynyt materiaali tuotiin osaksi strategian päivitysaineistoa. Kulttuuritoimikunta kävi läpi aineiston ja muotoili sieltä ydinteenanostot (8 kpl). Aineiston lopullinen koonti ja työstö tehtiin virkamies-työnä Varsinais-Suomen liitossa.

Huomioita strategiasta, toimintaympäristöstä ja tulevaisuudesta

Toimijoille tehdyn kyselyn ja käytyjen keskustelujen perusteella voidaan todeta, että kulttuuristrategian tavoitteet ovat pääasiassa hyviä ja valideja edelleen. Monet toimenpiteet ovat edenneet ja toimintaympäristö on muuttunut, mutta kulttuuristrategian myötävaikutus näihin ei ole mitattavissa. Eniten kehitettävää kulttuuristrategian osalta todettiin olevan viestinnässä, strategian tutuksi tekemisessä, sekä seurannassa ja konkretiassa. Strategian toteutumisen seuranta tullaankin jatkossa kytkeään tiiviimmin kulttuurifoorumitilaisuuksiin.

Toimijoiden suuri vaihtuvuus koettiin kulttuuristrategian toteuttamisen ja strategiasta tietoisena pysymisen osalta toisaalta haasteena ja toisaalta mahdollisuutena. Myös organisaatioiden omat strategiat ja niiden toteuttaminen vs. maakunnallinen kulttuuristrategia koettiin paikoin haastavana. Tulevaisuudessa toimijat toivoivat kulttuuristrategian käytettävyyteen lisäpanostusta. Jo nyt strategiaa käytetään esim. hankehakemuksia tehdessä, toimintalinjauksia perusteltaessa, kunnan kulttuuri- tai hyvinvointityötä kehitettäessä sekä kulttuurin ja matkailun suhteen edistämisessä.

Uuden valtuustokauden alkaessa kunnissa tehtävät uudet kuntastrategiat ovat mahdollisuuden paikka myös kulttuurin kehittämiseksi ja mukaan ottamiselle kunnan kehittämistyöhön entistä vahvemmin. Siksi haluamme rohkaista käyttämään kulttuuristrategian linjauksia jatkossa entistä vahvemmin myös kuntien strategiatyössä. Kulttuurialan toimintaympäristö on pidempään ollut jatkuvassa muutoksessa, eivätkä koronapandemian jälkeinen aika ja muutokset rahoitusrakenteessa tule tasoittamaan tietä. Yhteiset maakunnalliset kulttuurin, taiteen ja luovien alojen kehittämislinjaukset voivat osaltaan tuoda tukea työlle.

Kulttuuristrategian tarkennetut askelmerkit Luovaan Varsinais-Suomeen 2025

Aineistojen keruun, keskustelujen ja yhteisen työstämisen myötä maakunnan yhteisiksi tarkennetuiksi askelmerkeiksi kohti Luovaa Varsinais-Suomea 2025 nousivat seuraavat kahdeksan painopistettä. Ne on jaoteltu kulttuuristrategian neljän alavision mukaisesti. Näiden yhteisesti tärkeäksi koettujen asioiden ja kokonaisuuksien edistämiseen tulisi tulevana vuosina vahvemmin tarttua yhdessä, jotta kulttuuristrategian tavoitteet saavutettaisiin paremmin loppukauden aikana.

Askelmerkit haluttiin tuoda helposti lähestyttäväksi ja selkeyttää viestintää sekä lisätä aineiston houkuttelevuutta lukijalle. Tätä vahvistettiin tekemällä materiaalista vahvasti kuvitukseen painottuva. Aineiston kuvituksesta on vastannut turkulainen Mika Lietzén, joka kuvittaa myös Varsinais-Suomen maakuntastrategian 2040+.

Vastuullisuus

– Kulttuuri luo hyvinvointia läpi elämän

1. Maakunnallisen yhteistyön kehittäminen, hyvien toimintamallien ja työkalujen jakaminen

Kehitetään entisestään maakunnallista yhteistyötä ja vahvistetaan alueella toimivia verkostoja. Tätä voidaan tehdä esim. koko maakunnan kattavilla kulttuurin kehittämisprojekteilla sekä ylikunnallisilla hankkeilla. Jaetaan hyviä toimintamalleja ja työkaluja alueellisesti ja kunnissa, kerätään yhteisiä materiaaleja, malleja ja pohjia sekä yhdistetään toimijoiden kesken voimia mm. tiedon- /datan keruussa. Tuetaan olemassa olevia verkostoja ja rohkaistaan toimijoita liittymään niihin, lisätään ymmärrystä verkostojen toiminnasta ja niiden johtamisesta. Lisätään ylikunnallista yhteistyötä, kannustetaan toimijoita yhteishankintoihin ja mm. kiertuetoiminnan järjestämiseen.

2. Asukkaiden osallisuuden vahvistaminen kuntien kulttuuritoiminnassa

Vahvistetaan kuntalaisten aktiivista roolia ja osallistumista kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen kunnissa. Kuntalaisten kuuleminen päätöksistä ja suunnitelmia tehtäessä, osallisuus ja vaikuttaminen, ovat avainasemassa. Työkennellä proaktiivisesti sen eteen, että kulttuuri mielletään

kunnissa keskeiseksi osaksi perus- ja hyvinvointipalveluita. Luodaan maakunnallisesti asukkaille mahdollisimman matala kynnys kulttuurin ja taiteen pariin (esim. arkitaide, osallistava budjetointi, testamenttivarojen hyödyntäminen kulttuurisen osallisuuden vahvistamiseen). Samalla mahdollistetaan lisää taiteen kohtaamista laitoksiin ja yhteisöihin. Vahvistetaan lasten ja nuorten kulttuurikasvatusta (mm. kulttuurikasvatussuunnitelmat, lastenkulttuuri, Suomen harrastamisen malli).

Yhteistyötaidot – Yhdessä kulttuuritekoja

3. Kulttuurifoorumitoiminnan kehittäminen edelleen

Maakunnan kulttuuritoimijat eivät tunne toisiaan, mikäli ei ole olemassa rakennetta, joka pitää huolta törmäyttämisestä ja mahdollisuudesta luoda verkostoja tai keskustella ja vaihtaa ajatuksia. Siksi kulttuurifoorumitoimintaa tulee kehittää edelleen osana Varsinais-Suomen liiton kumppanuustyötä.

Järjestetään vuosittain säännöllisesti kulttuurifoorumitilaisuuksia, jotka toimivat kohtaamisalustoina ja keskustelun sytyttäjinä kulttuurin ja luovan alan toimijoille maakunnassa. Foorumit ovat avoimia kaikille kiinnostuneille. Tilaisuudet rakentuvat jonkin ajankohtaisen teeman ympärille ja niissä osallistujien on mahdollisuus vaihtaa ajatuksia, ideoida, keskustella, verkostoitua sekä jakaa ajankohtaisia asioita, tietoa ja osaamista. Kulttuurifoorumitilaisuuksiin kytetään myös kulttuuristrategian toteutumisen seuranta.

4. Hankeosaamisen vahvistaminen ja toimijoiden rahoitustarpeiden yhdistäminen

Otetaan käyttöön uusia, erilaisia tapoja hankemaailman osaamisen ja kulttuurikentän tarpeiden kohdistamiseen ja yhdistämiseen. Vahvistetaan toimijoiden hankeosaamista entistä enemmän, tuetaan ideointia, yhdessä tekemistä ja toimijoiden keskinäistä tuntemista. Luodaan entistä vahvem-

pi yhteys hankeammattilaisten ja toimijakentän välille, jotta taide- ja kulttuurialan ammattilaiset tietävät, keitä hankeammattilaisia lähestyä. Lisätään maakunnassa yhteistä kunta- ja toimialarajat ylittävää suunnittelua ja hakemusten tekoa eri hankerahoitusten hakuihin. Jaetaan rahoitustietoa. Välitetään myös kulttuurikentän tarpeet entistä paremmin tietoon niille, joiden tehtävä on kehittää kenttää ja hankerahoitusta.

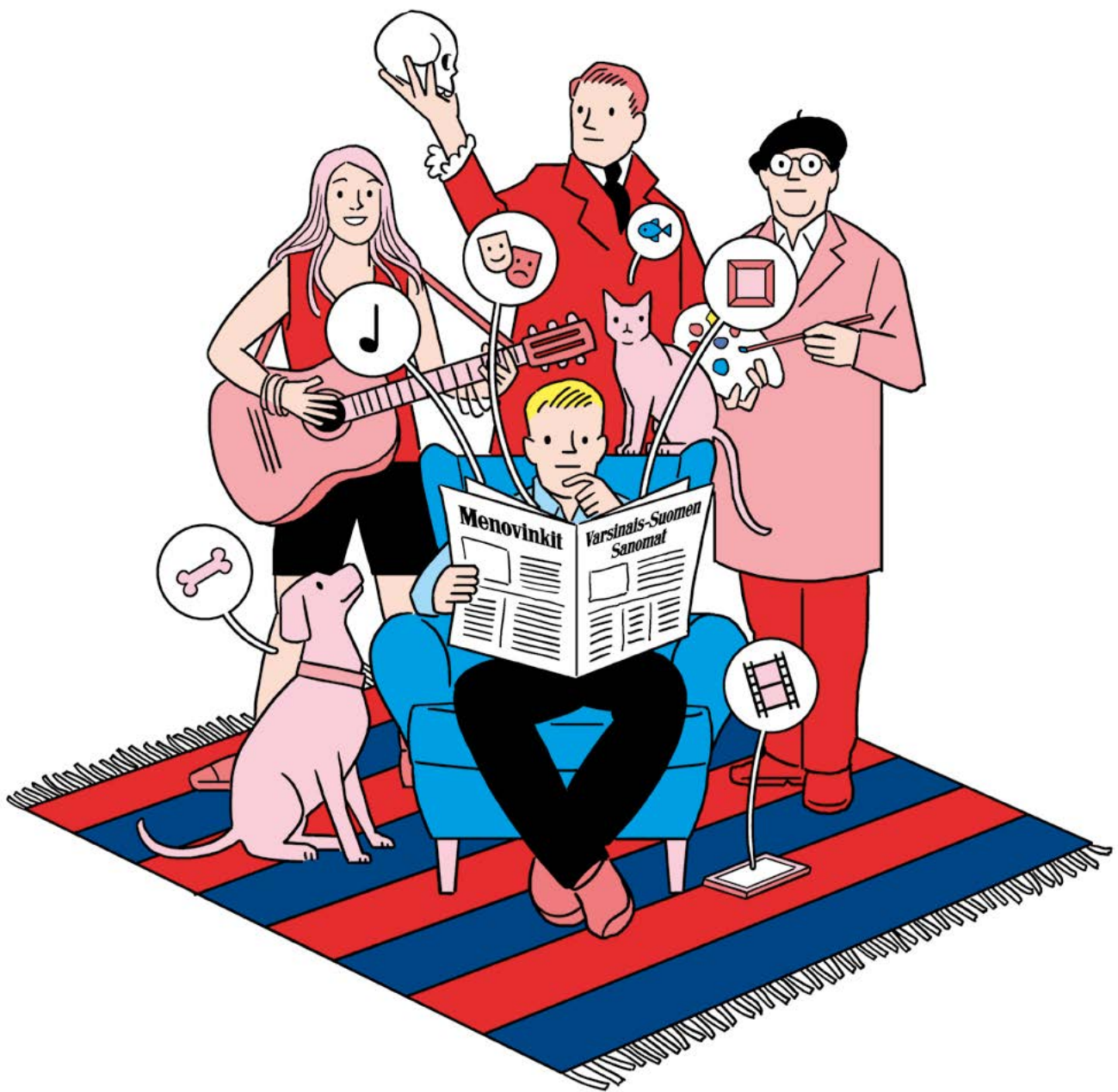
Saavutettavuus – Kulttuuri kuuluu kaikille

5. Vaalitaan lähikulttuuria ja tunnistetaan lisäksi taiteen ja kulttuurin kielellinen ja kulttuurinen saavutettavuus Varsinais-Suomessa

Varsinaissuomalainen kulttuuri on lähikulttuuria. Toteutetaan kulttuuria ja taidetta siellä, missä ihmiset ovat. Samalla tunnistetaan kuitenkin saavutettavuuden moniulotteisuus: kulttuurin ja taiteen saavutettavuudessa kyse ei ole pelkästään tuomisesta ja viemisestä. Huomioidaan eri kohderyh-

mät (esim. ikäihmiset, vammaiset, lapset) ja heidän tarpeensa, myös monikulttuurisuus sekä monikielisyys. Tunnistetaan kulttuurin mahdollisuudet tukea kotoutumista, ruokkia luovuutta ja olla saavutettavissa kaikissa väestöryhmissä ja koko maakunnan alueella. Huolehditaan siitä, että kuntien palvelutarjonta ei eriarvoistu entisestään. Tuetaan kulttuuri- palveluiden alueellista tasa-arvoa sekä fyysistä ja sosiaalista saavutettavuutta (mm. Kaikukortti, Kimmoke-ranneke, kulttuurilähete). Tarjotaan jokaiselle mahdollisuus vahvistaa oma henkilökohtainen taide- ja kulttuurisuhteensa osana hyvää elämää ja kulttuurihyvinvointia.

6. Vahvistetaan viestintää

On viranomaisten, kuntien sekä taiteen ja kulttuurin tuottajien vastuulla varmistaa, että taidetta ja kulttuuripalveluja on saatavilla kaikille maakunnan asukkailla ja että asukkaat löytävät palvelujen pariin. Jotta asukkaat ovat tietoisia tarjolla olevista kulttuuripalveluista, tulee niihin liittyvää viestintää selkeyttää ja vahvistaa entisestään. Tunnistetaan, ketä

viestinnässä tavoitellaan ja kuka tavoittelee. Kuntien itsensä järjestämien kulttuuripalveluiden lisäksi tärkeää on viestintä myös muiden toimijoiden tuottamista kulttuuripalveluista (järjestöt, yhdistykset, taiteen ammattilaiset ym.). Kansalaisilla on oikeus saada kokea taidetta arjessaan ja saada kulttuuripalveluja. Samalla heiltä toivotaan myös "paikallisten ihmisten vastuuta käyttää paikallista kulttuuria".

Resurssiviisaus – Vauhtia luovan talouden kasvulle

7. Mahdollistetaan kulttuurin tekeminen ja tuottaminen paikallisesti

Paikallisesti tuotettu kulttuuri tukee paikallisidentiteettiä, paikallista kulttuuriperintöä ja sillä on työllistäviä vaikutuksia. Lähikulttuurin elinvoimaisuuden kannalta olennaista on sekä sen tekeminen (olemassaolo) että tukeminen (käyttäminen).

Luovan talouden potentiaalin hyödyntäminen on maakunnassa vielä melko vaisua. Vahvistetaan taiteen, kulttuurin ja luovien alojen yrittäjien toimintaedellytyksiä ja karsitaan esteitä. Tuetaan taiteen, kulttuurin ja asukkaiden kohtaamista arjessa mm. julkisen taiteen ja paikallisten kulttuuritapahtumien kautta – yllättävissäkin ympäristöissä. Luovuuden merkitys kasvaa, kun materiaaliset ym. resurssit pienenevät. Lisätään entisestään vahvaa yhteistyötä alueen kolmannen sektorin, yritysten ja oppilaitosten kanssa.

8. Taiteeseen ja kulttuuriin panostaminen kunnissa on investointi, joka kannattaa

Taiteella ja kulttuurilla on itseisarvo. Sen lisäksi ne luovat olemassaolollaan maakuntaan ja kuntiin veto-, pito- ja lumovoimaa, hyvinvointia, osallisuutta, saatavuutta, työllisyyttä ja identiteettiä. Kulttuurilla ja taiteella on tutkitusti vaikutusta hyvinvointiin ja kulttuuriin satsaaminen on kannattavaa, vaikka sitä on investointina rahallisesti vaikea mitata. Kulttuurin kehittämiskohteet vastaavat moniin kunnan hyvinvointihaas-

teisiin. Kulttuuri tukee kuntien tehtävää edistää kuntalaisten hyvinvointia. Erityinen merkitys kulttuurilla ja taiteella on mielen hyvinvoinnin edistäjänä sekä yksinäisyyden ehkäisijänä. Tuetaan kulttuurin ottamista vahvemmin osaksi kuntien strategiaa ja sieltä käyttöön. Tuodaan tutuksi ja lisätään kulttuuritiedon hyödyntämistä tiedolla johtamisessa (esim. Kulttuuri kunnan toiminnassa -tiedonkeruu). Vahvistetaan kulttuurihyvinvointi -käsitteen ja ennen kaikkea siihen liittyvän ajattelutavan valtavirtaistumista.

